

Magyar Róbert alezredes:

AZ ÖSSZHADERŐNEMI TÁMOGATÁS ÚJ SZERVEZETI EGYSÉGE ÉS ANNAK FELADATAI A NATO-BAN

DOI: [10.35926/HSZ.2022.2.1](https://doi.org/10.35926/HSZ.2022.2.1)

ÖSSZEFOGLALÓ: A szerző a NATO újonnan létrehozott Összhaderőnemi Támogató és Felkészítő Parancsnoksága (NATO Joint Support and Enabling Command – JSEC) bemutatására vállalkozik tanulmányában. A Magyar Honvédség állandó kapcsolattartójaként (Standing Point of Contact – SPOC) fontosnak tartja bemutatni azt az új összhaderőnemi hadműveleti szintű parancsnokságot, amelyet a NATO-tagországok döntései alapján hoztak létre, majd 2019-re elérte kezdeti, míg 2021 őszére a teljes műveleti képességét. A JSEC létrehozásával a NATO tagországai a nemzeti és a kollektív védelmi képességek fejlesztésének kérdésére, valamint a Szövetség walesi (2014) és varsói (2016) csúcstalálkozóján meghatározottakra kívántak választ adni. A tanulmány a JSEC létrehozásához vezető utat és a parancsnokság egyes funkcióit vizsgálja fel, és gyakorlati példákon keresztül szemlélteti a JSEC-hez köthető feladatok komplex és összefüggő rendszerét, valamint igyekszik rámutatni a kialakuló funkcionális területekre.

KULCSSZAVAK: JSEC, hátország, képesség, kollektív védelem

A NATO CSÚCSTALÁLKOZÓINAK DETERMINÁNS HATÁSA

Az elmúlt tíz évben számos hazai és nemzetközi tanulmány és kutatás látott napvilágot a globális biztonsági környezetben bekövetkezett változásokról, amelyek jelentős mértékben meghatározták az államok és a szövetségek viszonyulását a katonai biztonságához.¹ Amíg a társadalmunk jelentős része a globális felmelegedés, az energia- és a szociális biztonság kérdésével volt elfoglalva, addig a kutatások és az elemzések olyan megállapításokra vezettek,² amelyek több területen, így a védelmi képességek fejlesztésében is jelentős változásokat generáltak – gondoljunk csak az Északi-átjáró vagy Kína globális gazdasági befolyásának hatásaira, vagy a grúz–orosz válságra, majd a Krím Oroszország általi elcsatolására és ennek percepciójára. E változásoknak része többek közt a NATO vezetési rendszerének adaptációja, amelyben a NATO Összhaderőnemi Támogató és Felkészítő Parancsnokságot (*Joint Support and Enabling Command – JSEC*) is létrehozták. Az új parancsnokság egy összhaderőnemi, többnemzeti és többfeladatú (béke és egy válság vagy konfliktus időszakában rendelkezésre álló) parancsnokság.

¹ Csiki Tamás – Tóth Péter – Varga Gergely: A NATO walesi csúcstalálkozójának napirendje és értékelése. *Nemzet és Biztonság*, 2014/4., 112–128. <http://nemzetesbiztonsag.hu/letoltes.php?letolt=602> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 07.)

² Marta Kepe: NATO Decides to 'Troop the Colours' As Symbol of Deterrence in the Baltics. 28. 07. 2016. RAND. <https://www.rand.org/blog/2016/07/nato-decides-to-troop-the-colours-as-symbol-of-deterrence.html> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 15.)

Wales – 2014³

A NATO 2012. évi csúcstalálkozójának⁴ egyik új témájául az Afganisztánban folyó szövetségi műveletek lezárását követő időszak tervezési feladatainak megkezdését választotta. Ezért várható volt, hogy a soron következő 2014. évi csúcstalálkozó⁵ az afganisztáni műveletek lezárását követő feladatok megfogalmazására fókuszál. Ezt a tervet a 2013-ban Ukrajna keleti részén kezdődő, majd 2014-re fegyveres konfliktussá eszkalálódó események jelentős mértékben befolyásolták. A 2008. évi orosz–grúz háborút követően kialakult szakadék a NATO és Oroszország között tovább mélyült. A 2008-as válság kapcsán egyes NATO-tagországok hatékonyabb fellépést vártak a Szövetségtől, és 2014-ben részükről már élesebben fogalmazódott meg a kollektív védelmi feladatok erősítésének és a kollektív védelmi képességek fejlesztésének az igénye. Ez az egyik első olyan eleme a NATO fókuszváltásának, amely a nem 5-ös cikkely alapú, úgynevezett expedíciós képességek fejlesztése és műveletek helyett a kollektív védelemre és a tagországok haderejének fejlesztésére irányította a figyelmet. E képességek vonatkozásában nemcsak a védelmi költségek meghatározott szintig történő emelésére, hanem a költségeken belül a haderőfejlesztésre és a kutatás-fejlesztésre előírt irányszámok vonatkozásában is konkrét lépések történtek.

Varsó – 2016⁶

A következő két év nemzetközi katonapolitikai eseményei olyan helyzet elé állították a Szövetség tagjait, melyben a már megindított folyamatok felgyorsulását kívánták elérni, és konkrét lépéseket tenni a tagországok reagálási képességének viszonyában. A találkozó témái közt olyan napirendi pontok szerepeltek, amelyek nem meglepő módon a walesi csúcstalálkozón már említett Észtország, Lettország és Litvánia, valamint Lengyelország vonatkozásában kívántak nagyobb szerepet és teret biztosítani a Szövetség védelmi és elrettentőképességeinek valós és hiteles megjelenítésében. E folyamatok keretében került sor a NATO Haderő Struktúra (*NATO Force Structure* – NFS) és a NATO Parancsnoki Struktúra (*NATO Command Structure* – NCS) megújításának megkezdésére, amely adaptáció alapvetően a készenlét növelését és a reagálóképesség jelentős fejlesztését tűzte ki célul.

³ Varga Gergely – Tálás Péter: A NATO walesi csúcstalálkozójának napirendje. 2014. 09. 05. biztonságpolitika.hu. <https://biztonsagpolitika.hu/nato-netto/a-nato-walesi-csucstalalkozojanak-napirendje> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 07.)

⁴ Chicago Summit Declaration – Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Chicago on 20 May 2012. 20. 05. 2012. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87593.htm?selectedLocale=en (Letöltés időpontja: 2021. 10. 13.)

⁵ Wales Summit Declaration – Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales. 05. 09. 2014. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm (Letöltés időpontja: 2021. 10. 20.)

⁶ Tálás Péter: A varsói NATO-csúcs legfontosabb döntéseiről. Nemzet és Biztonság, 2016/2., 97–101. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_2_09_talas_peter_-_a_varsoi_nato-csucs_legfontosabb_donteseirol.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 10. 03.)

Brüsszel – 2018⁷

A csúcstalálkozókon elfogadott nyilatkozatok és azok intézményesítése, illetve megvalósítása okán a februárban megrendezett védelmi miniszteri találkozón született megegyezés arról, hogy az Amerikai Egyesült Államok mellett Németország adjon otthont a két, újonnan létrehozandó parancsnokság egyikének. Ez a parancsnokság – amelyet a parancsnoki struktúra funkcionális revíziója alapján hoztak létre a műveleti feladatok támogatására és azok biztosítására – a Baden-Württemberg tartományi Ulmban települ. A NATO JSEC a feladataiban olyan hiányképekre kívánt választ adni, amelyek a hidegháború lezárását követő évtizedekben mind a Szövetség bővítése, mind a régió biztonságpolitikai átrendeződése, mind pedig a fenyegetettségértékelések megváltozása okán feledésbe merültek.

A NATO SZERVEZETI VÁLASZA A KIHÍVÁSOKRA

Mint az a fentiekből is látható, a NATO reagálóképessége a lokális eseményekre – amelyeknek regionális, de még inkább kontinentális és globális hatásai vannak – nem mondható azonnalinak. Igaz ez főként akkor, amikor ezek a kihívások nem a hagyományos értelemben vett katonai képességekben öltenek testet, vagy jelennek meg a felderítőjelentésekben és -értékelésekben, vezetői tájékoztatókban. Az egyre kifinomultabb, a háborús küszöb alatti⁸ műveletek mégis olyan hatással voltak a regionális biztonságra – a NATO viszonylatában közel egymilliárd ember biztonságérzetére –, hogy azok a szövetségi rendszerben kiváltották a Szövetség alapvető feladatainak – kollektív védelem, válságkezelés és kooperatív biztonság⁹ –, azokon belül is a kollektív védelemnek a megerősítését célzó mechanizmusokat.

A NATO 2010. évi Stratégiai Koncepciója így határozza meg a kollektív védelem fogalmát: „Kollektív védelem: A NATO tagjai mindig egymás segítségére fognak sietni a washingtoni szerződés ötödik cikkelyének megfelelően. Ez a kötelezettségvállalás továbbra is szilárd és kötelező érvényű. A NATO mindenfajta agresszió ellen elrettentést és védelmet nyújt, beleértve az új biztonsági kihívásokat, amennyiben a Szövetség egyes tagjainak vagy egészének alapvető biztonságát fenyegetik.”¹⁰

Nem vitatható tehát, hogy az Észak-atlanti Szerződés Szervezete tagországainak döntési mechanizmusai – a vállalásuk megerősítése érdekében – igyekeztek olyan válaszokat keresni a küszöb körüli kihívások kezelésére, amelyek a biztonsági kihívásokkal arányos súlyúak voltak.

A Szövetség különféle válaszokat adott az új biztonsági kihívásokra. A fontosabbak közül megemlíthetők a tagországok jelentősen növekvő védelmi kiadásai, valamint a NATO-erők fokozott fegyveres jelenléte Észtország, Lettország, Litvánia és Lengyelország területén, amely előretolt többnemzeti zászlóaljharccsoportok telepítésével valósult meg. A Szövetség

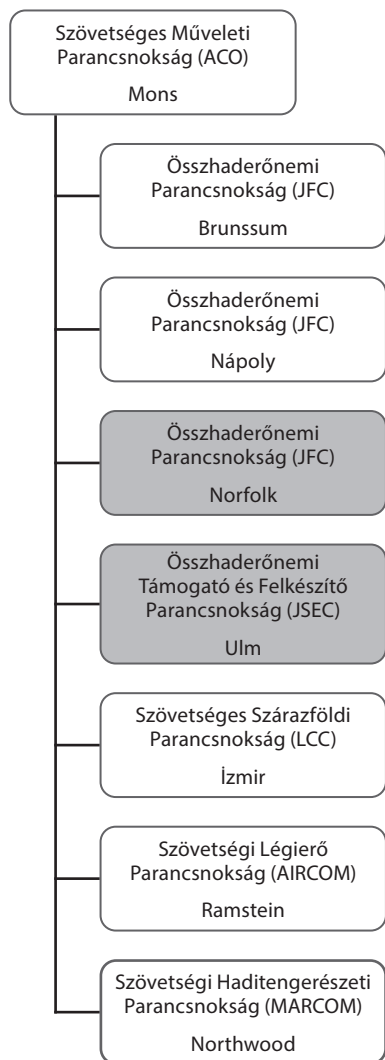
⁷ Philipp Lange: A New NATO Command in Germany. Federal Academy for Security Policy. Security Policy Working Paper, 26. 10. 2018. 1. https://www.baks.bund.de/sites/baks010/files/working_paper_2018_10.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 10. 13.)

⁸ Lesley Kucharski: Russian Multi-Domain Strategy against NATO: information confrontation and U.S. forward-deployed nuclear weapons in Europe. Lawrence Livermore National Laboratory, 2018. https://cgslr.llnl.gov/content/assets/docs/4Feb_IPb_against_NATO_nuclear_posture.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 09. 24.)

⁹ Active Engagement, Modern Defence – Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization. Adopted by Heads of State and Government at the NATO Summit in Lisbon 19–20 November 2010, 7–8. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 09. 30.)

¹⁰ Uo. 7.

emellett szervezeti változással is reagált, melynek egyik eleme a 2018-ban létrehozott JSEC. Ezt a NATO Összhaderőnemi Parancsnoksága (*Joint Force Command – JFC*) szintjén (1. ábra) megjelent szervezetet – a katonai vezetés rendszerében egy „hadműveleti elemet” – és annak feladatrendszerét kívánom röviden bemutatni.

1. ábra *A Szövetséges Műveleti Parancsnokság szervezete (2014–2020) (Szerkesztette a szerző)*

Az olvasóban minden bizonnyal számos olyan kérdés merülhet fel, amelyeket egy képesség kialakításakor – alapul véve a NATO DOTMLPF-I¹¹ transzformációs területeit – célszerű figyelembe vennünk. Megjegyzendő: E tanulmány írásakor ezek egy része vagy nem érhető el nyílt forrásból, vagy azok változása olyan jelentős, hogy a bemutatására (még) nem kerülhet sor.

Ahogy a látható volt a Szövetség döntéseinek folyamatában, a szervezet – a már említett 2008. évi orosz–grúz válság óta is – folyamatosan bővülő tagsága¹² olyan helyzetbe került, amely rávilágított a kollektív védelmi képességek fejlesztésének igényére, valamint ennek érdekében az erők alkalmazásához szükséges képességek létrehozására, egyes esetekben pótlására. A korábbi évtizedekben a vezetési rendszer átalakítása (csökkentése) miatt több parancsnokság feladatrendszere megváltozott, vagy egyes parancsnokságokat – annak funkcionális kiváltását követően – be is zártak. A felülvizsgálat során nemcsak a parancsnokságok számát és funkcionális feladatait, hanem azok földrajzi elhelyezkedését is górcső alá vették.

A 2011-re kialakított új struktúrában (2. ábra) a korábban – a forrásmegtakarítások végett – deaktivált portugáliai JFC Lisszabon feladatrendszerének ellátására az 1. ábrán látható norfolki parancsnokságot hozták létre, amely a haditengerészeti feladatokra adhat megfelelő választ. A korábban bezárt szárazföldi komponensparancsnokságok (esetünkben Madrid, Heidelberg) feladatrendszerét a törökországi İzmirben települő Szárazföldi Erők Parancsnoksága vette át.¹³ Megjegyzendő, hogy itt korábban egy légi komponensparancsnokság működött, amelynek a feladatait a Ramsteinben (Németország) települő Szövetséges Légierő (Komponens) Parancsnokság (*Allied Air Command – AIRCOM*) vitte tovább. A JFC

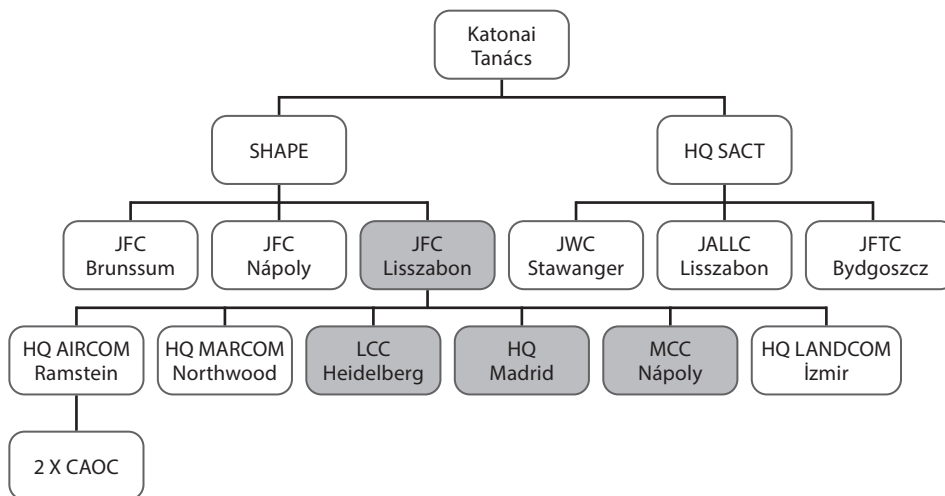
¹¹ Doctrine, Organization, Training, Material, Leadership, Personnel, Facilities, Interoperability – doktrína, szervezet, kiképzés, anyagi eszközök, vezetés, személyi állomány, létesítmények és interoperabilitás.

¹² Albánia és Horvátország: 2009. április 1.; Montenegró: 2017. június 5.; Észak-Macedónia: 2020. március 27.

¹³ NATO to close bases in economy, efficiency drive. 09. 06. 2011. Reuters. <https://www.reuters.com/article/uk-nato-bases/nato-to-close-bases-in-economy-efficiency-drive-idUKTRE7581QC20110609> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 15.)

Lisszabon és a JFC Norfolk, valamint a korábban szintén bezárt nápolyi Haditengerészeti Parancsnokság esetében az Atlanti-óceán mint műveleti terület önálló parancsnoksággal vált lefedetté, bár annak a NATO-tagországok szempontjából sem területi, sem határviszonyai nem változtak.

Más a helyzet az európai kontinensen. Az 1. táblázatban látható, hogy a NATO keleti expanziója okán nemcsak a tagországok száma és a NATO területe gyarapodott, de ebből eredően az erők telepítéséhez szükséges távolságok is jelentősen megváltoztak, megnövekedtek.

2. ábra A NATO Parancsnoki Struktúra (NCS) adaptációja (a megszüntetett szervezetek szürkén jelölve) (Szerkesztette a szerző)

1. táblázat A NATO bővítésének lépései (Szerkesztette a szerző)

Időpont	Ország
1952. 02. 18.	Görögország
	Törökország
1955. 05. 09.	Németország (Németországi Szövetségi Köztársaság)
1982. 05. 30.	Spanyolország
1990. 10. 03.	Német újraegyesítés
1999. 03. 12.	Csehország
	Magyarország
	Lengyelország
2004. 03. 29.	Bulgária
	Észtország
	Lettország
	Litvánia
	Románia
	Szlovákia
	Szlovénia

Időpont	Ország
2009. 04. 01.	Albánia
	Horvátország
2017. 06. 05.	Montenegró
2020. 03. 27.	Észak-Macedónia

Ennek egyik velejárója, hogy a NATO-tagországoknak – amelyek többsége tagja az Európai Uniónak és néhány kivételtől eltekintve a schengeni övezetnek is – az erőiket olyan határokon keresztül is át kell csoportosítaniuk egy esetlegesen bekövetkező válság vagy konfliktus alkalmával, amilyenekkel korábban nem kellett számolniuk. Az elmúlt évtizedek során a szövetséges erők iraki vagy afganisztáni telepítésére légi úton került sor, ehhez lényegében csak a légtérhasználathoz (átrepülések és/vagy légi utántöltések) szükséges diplomáciai engedélyek beszerzése kellett. Sőt az erők telepítését megelőző összekovácsolást a tagországok nemzeti felkészítési rendszerükben, míg a törzsek felkészítését a NATO kiképző központjaiban (*Joint Force Training Centre*) hajtották végre. Tekintettel azonban arra, hogy a műveleti területre történő telepítést megelőzően az erők összevonására nem került sor, nem kellett számolni az erők megóvásával (*Force Protection – FP*), illetve a napi élet és a műveletek biztosításával (*Real Life Support – RLF*) sem, hiszen a műveletek nem terjedtek ki a tagországok területére.

Mindezek azonban a NATO bevezetőben részletezett fókuszváltását követően megváltoztak. A kollektív védelmi feladatok tervezése során a fent leírt tényezők olyan súlyt kaptak, hogy a korábban már említett hiányképessegek kialakítása elengedhetlenné vált.

A VEZETÉS RENDSZERE ÉS A GYAKORLATOK JELENTŐSÉGE AZ ELRETTENTÉS ESZKÖZEKÉNT

A célországokban – esetünkben (példaként) a Szövetség keleti határain lévő tagállamokban – az erők telepítését követően azok fogadása, integrálása és támogatása érdekében NATO-erőket integráló elemeket (*NATO Force Integration Unit – NFIU*) hoztak létre (3. ábra). Feladatuk „a szövetséges erők átcsoportosításának, valamint gyors és hatékony bevetésének elősegítése, illetve a kollektív védelemmel kapcsolatos tervezőmunkák támogatása”.¹⁴ Az ábrán látható, hogy az NFIU-k vezetési rendjében kiemelt feladat jut a 2. ábrán már bemutatott JFC-knek Brunssumban és Nápolyban.

Miután a 3. ábrán látható NFIU-k a szükséges kezdeti, majd a teljes műveleti képességet elérték, megkezdődött a munka a tervezés szempontjából mögöttes területeken is. A NATO vezetési rendszere, valamint összhaderőnemi művelettervezési eljárás (AJP-5¹⁵) ismeretében egy válság vagy konfliktus esetén a műveleti területeken lévő csapatokat a NATO JFC-k vezetik. A már tárgyalt NATO-bővítés okán megnövekedett térben joggal merült fel a kérdés a tervezők részéről, hogy kinek a feladata válság idején a frontvonalától akár 1000 km mélységben,

¹⁴ Csordás Csilla: Öt éve alakult meg a NATO Erőket Integráló Elem Székesfehérváron. 2021. 09. 08. Székesfehérvár Városportal. <https://www.szekesfehervar.hu/unnepi-ot-eve-alakult-meg-az-nfiu-szekesfehervaron> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 10.)

¹⁵ Allied Joint Publication-5, Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations, Edition A Version 2, with UK National Elements (Change 1). May 2019. NSO. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/971390/20210310-AJP_5_with_UK_elem_final_web.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 09. 08.)

a hátsószögben (*Rear Area*) bekövetkező biztonsági incidensre reagálnia.¹⁶ Mivel az erők a műveleti parancsnokságok alárendeltségében hajtják végre a harci tevékenységüket, ezért feltételezhető, hogy az ő vezetésük a JFC-k teljes erőforrását leköti. Ez igazolható azokból a gyakorlatokból, ahol a fiktív forgatókönyvek alapján a JFC-k a komponensek teljes spektrumában (szárazföldi csapatok, légerő, haditengerészet és különleges műveleti erők) terveznek és vezetnek. Felmerül tehát a kérdés, hogy e tevékenységekre milyen parancsnokság szükséges.

3. ábra Az NFIU-k országokénti¹⁷ települése (sraffozással jelölve) (Szerkesztette a szerző)

Esetünkben egy olyan képességihiányra kell választ keresnünk, amelyet a NATO még a hidegháború időszakában sem kezel, hiszen belátható, hogy a feladatok egy részét a már korábban leírt struktúrában oldotta meg, vagy pedig előzőleg egyáltalán nem szembesült velük a NATO bővítése okán előállt megnövekedett terület és a távolságok miatt.¹⁸

¹⁶ Sergei Boeke: Creating a secure and functional rear area: NATO's new JSEC Headquarters. 13. 01. 2020. NATO Review. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2020/01/13/creating-a-secure-and-functional-rear-area-natos-new-jsec-headquarters/index.html> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 03.)

¹⁷ Észtország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Szlovákia, Magyarország, Románia és Bulgária (északról délre haladva).

¹⁸ NATO Response Force 2020. Northern Star magazine for HQ JFC Brunssum, June 2020. https://issuu.com/tswarteschaaap/docs/ns_june_2020_web (Letöltés időpontja: 2021. 09. 11.)

A NATO-tagállamok a fent részletezett folyamatok miatt döntöttek úgy, hogy egy olyan parancsnokságot hoznak létre, amely a washingtoni szerződés 5. cikkelyének deklarálása esetén megfelelő képességgel rendelkezik ahhoz, hogy a Szövetséges Európai Haderők főparancsnokát (*Supreme Allied Commander Europe – SACEUR*) támogassa az erők védelmében, az erők és anyagi javak mozgatásában, illetve ennek koordinálásában, továbbá az erők felvonulásában, fogadásában, ellátásában, kiképzésében és integrálásában.

A következő idézet a JSEC 2021 szeptemberében frissített adatlapjából¹⁹ származik, és jól szemlélteti a parancsnokság küldetését békében és válság/konfliktus időszakában, valamint rávilágít a két időszak legjelentősebb feladataira. „Békeidőben a JSEC feladata, hogy lehetővé tegye a Szövetség számára a hadszíntér előkészítését az erőkkel történő megerősítéshez – ha és amikor az szükségessé válik. Válság és konfliktus idején a JSEC koordinálja az erőkkel történő megerősítést és az azt követő fenntartást.”

A fenti idézet valójában a szövetséges haderők műveleti feladatok ellátására történő készség tételét, az ezt követő megerősítést és a készség folyamatos fenntartását jelenti a SACEUR felelősségi területén (*Area of Responsibility – AOR*). Ennek megvalósítása érdekében a JSEC feladata olyan effektív kapcsolati háló létrehozása és fenntartása, amely biztosítja, hogy küldetését az euroatlanti régióban béke és válság, illetve konfliktus időszakában is maradéktalanul végrehajthassa. E feladatait a SACEUR által meghatározott megközelítésben kell végeznie, legyen szó az erők bármely irányú feladatellátásáról. A kijelölt „mögöttes” terület, vagyis a hátszág kiterjed a Szövetség teljes szárazföldi területére, légtérére és felségvizeire ahhoz, hogy a csapatok azt „átlépve vagy azon áthaladva” elérjék műveleti területüket.

A fenti gondolatokat összerendezve megállapíthatjuk, hogy a kollektív védelem részét képező „elrettetés és védelem” elveiben az erők láthatóságának növeléséhez a Szövetség keleti határán települt négy zászlóaljharccsoportnyi erő jelentősen elmarad akár egy hadosztálynyi képességtől is. Ezeknek a harccsoportoknak a megerősítése a továbbfejlesztett NATO Reagáló Erő (*enhanced NATO Response Force – eNRF*²⁰) és ennek eleme a 48 órán belül bevethető Nagyon Magas Készenlétű Összhaderőnemi Műveleti Erő (*Very High Readiness Joint Task Force – VJTF*) nélkül korlátozottan lenne képes feladatait ellátni, ha egy esetleg fenyegetés azt szükségessé tenné. Hol helyezkednek el a VJTF alegységei? Az eNRF-et és annak elemét, a VJTF-et a tagállamok keretnemzeti és tagjai által tett vállalásnak megfelelően – 12-től maximum 18 havonkénti váltási rendben – hozzák létre, és szükség esetén telepítik. 2021. január 1-jétől a keretnemzeti feladatot Törökország²¹ – a török 66. gépesített lövészdandára alapozva – látja el, mely vállalást 2022-ben Németország veszi át. 2018-ban Olaszország, 2019-ben Németország, míg 2020-ban Lengyelország vezette a VJTF-et.

¹⁹ Fact Sheet. JSEC. Sept 2021. https://jsec.nato.int/systems/file_download.ashx?pg=139&ver=9 (Letöltés időpontja: 2021. 10. 02.)

²⁰ Az eNRF a NATO walesi csúcstalálkozóján hozott döntés értelmében egy közel 40 ezer fős erő, amely a korábbi 13 ezer főshöz képest háromszoros létszámú. A JFC-k által rotációs rendben vezetett kötelék, melynek mintegy fele adja a VJTF állományát. Ebből megközelítőleg 5 ezer főt a szárazföldi erők tesznek ki.

²¹ Turkey takes charge of NATO high readiness force. 01. 01. 2021. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_180627.htm (Letöltés időpontja: 2021. 10. 09.)

Egy kialakuló konfliktus vagy válság esetén – építve a *Defender Europe 2020* gyakorlat tervezési adataira – nemcsak az európai szövetségek haderejét kell eljuttatni például a NATO balti tagállamaiba, hanem bármely más kanadai vagy amerikai erőket, illetve az Európába telepített készleteiket is.²² Ez a fiktív műveleti forgatókönyv esetében azt jelenti, hogy a Rotterdam–Tallinn közötti több mint 2200 km-es út során öt határt kell átlépni, és maga az út megtétele – bármiféle megállás (a személyi állomány pihentetése, a járművek hajtó- és kenőanyaggal történő feltöltése) nélkül is – több mint 32 órát vesz igénybe. De nincs ez másként a Szövetség déli régiójában sem, ehhez a *Defender Europe 2021*²³ gyakorlat adatait használhatjuk fel. A gyakorlaton 28 ezer fő vett részt 26 országból több mint 1200 tételből álló felszerelés és eszköz használatával. A gyakorlat során 12 légi és öt tengeri helyszínen történt a személyi állomány és a felszerelések ki- és berakása, illetve öt logisztikai bázist alakítottak meg annak érdekében, hogy az állományt és a szükséges anyagokat a megfelelő helyre és a megfelelő időben elszállítsák. A fiktív forgatókönyvben a szállítások alkalmával sor került az előre telepített készletek tényleges mozgatására, valamint a NATO Támogató és Beszerző Ügynökségének (*NATO Support and Procurement Agency* – NSPA) jelentős mértékű bevonására.²⁴

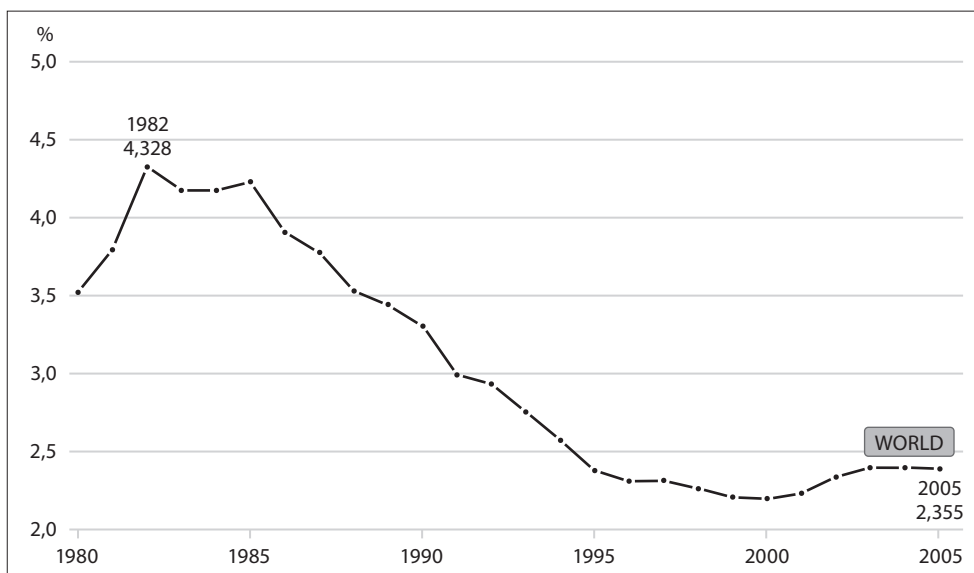
Fentiek alapján látható, hogy a csapatok települése olyan tervezési és támogatási feladatok végrehajtását igényli, amelyeket a békevezetés során az ezt ellátó, korábban már tárgyalt JFC-k képesek ugyan véghez vinni, de ezeket a feladatokat válság vagy konfliktus esetén valamely más szervezetnek kell elvégeznie. Indokolható tehát, hogy a jelentős stratégiai távolságok leküzdésére egy önálló feladatrendszerrel létrehozott funkcionális parancsnokság jelenthet megoldást.

A hidegháború évtizedeiben a szemben álló tömbök haderőinek a tervei készen álltak egy esetlegesen bekövetkező konfliktus idején történő alkalmazásra. Hazánk esetében is – a Varsói Szerződés tagjaként – ismertek voltak a felvonulási útvonalak, a fő és a tartalék összevonási körletek. A javadalmazások (hajtó- és üzemanyag, lőszer stb.) és tartalékok előre telepítettek voltak, a személyi állomány pedig összekovácsolt volt. Mindez a hidegháború végeztével jelentősen megváltozott, hazánk esetében a privatizáció és a haderő képességének folyamatos csökkenés alapjaiban változtatta meg az összképet. Ez számos területen megfigyelhető a nyugati tagállamok esetében – és világviszonylatban – is, ahol példának okáért a Stockholmi Nemzetközi Békekutató Intézet adatai alapján – 1980 és 2005 közötti negyed évszázadban a katonai költségek GDP-arányos részének a drasztikus csökkenése figyelhető meg, melyet az 1. grafikon szemléltet a következő oldalon.

²² US Army to Keep 6 Sites in Europe, Nixing Transfer Plan. 06. 08. 2021. Associated Press. <https://www.military.com/daily-news/2021/08/06/us-army-keep-6-sites-europe-nixing-transfer-plan.html> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 02.)

²³ Defender Europe 21. U.S. Army Europe and Africa. <https://www.europeafrica.army.mil/DefenderEurope/> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 25.)

²⁴ NSPA contributes to Exercise Defender-Europe 2021 with real life support. 16. 04. 2021. <https://www.nspa.nato.int/news/2021/nspa-contributes-to-exercise-defendereurope-2021-with-real-life-support> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 21.)

1. grafikon A védelmi kiadások GDP-hez viszonyított arányának változása világviszonylatban 1980 és 2005 között²⁵

A műveleti fókusz bevezetőben tárgyalt áthelyeződése másféle tervezést és a készletek eltérő prepozícióját eredményezte. Ez együtt járt a tervezés és a műveleti elgondolások kialakításának, a gondolkodásmódnak, valamint a szükséges képességek megteremtésének szükségszerű megváltozásával. Számos példát tudnánk felsorolni az elmúlt harminc év során bekövetkezett átalakulásokból, amelyek nem a katonai képességek fejlesztése következtében, de mégis jelentős hatást gyakoroltak a biztonság szubjektív percepciójára. Gondoljunk csak arra, hogy az afganisztáni műveletek 20 éves időszakában a NATO és a műveletekben részt vevő nemzetek hány alkalommal vettek igénybe ukrán vagy éppen orosz szolgáltatást a légi szállítási feladatokra, vagy használtak bázisokat a légihíd megteremtésére.

De nem kell feltétlenül kimozdulnunk a NATO keretén kívülre, hogy feltegyük magunknak a kérdést, hogy egy-egy tagország hogyan vette figyelembe a haderő igényét az egészségügyi ellátórendszer vagy az út- és a vasúthálózat fejlesztésénél. Legyen szó akár a nemzeti ellenálló képességről vagy a szövetségi kötelezettségből adódó fejlesztési igényekről, több olyan példát hozhatnánk, amikor a befogadó nemzeti támogatás keretében nyújtott vagy nyújtható szolgáltatások esetében nem számoltak egy esetleges 5. cikkely szerint bekövetkező válsággal.

Az előző bekezdésben tárgyalt létfontosságú rendszerek – legyen szó polgári vagy katonai létesítményről – kritikus szerepet játszanak a műveleti területen zajló harcászati és hadműveleti vagy éppen hadászati szintű műveletek fenntartásában. Annak érdekében, hogy a hátszágban a szükséges feltételek rendelkezésre álljanak, elengedhetetlen az itt zajló katonai vagy katonai jellegű feladatok tervezése és koordinált végrehajtása. Igaz ez akkor, amikor a Szövetség a váratlanul bekövetkező, vagyis nem tervezett eseményekre kíván választ adni úgy, hogy

²⁵ Military expenditure (% of GDP). The World Bank. <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?end=2005&start=1980&view=chart> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 01.)

a készenlét növelésében és az erők telepítésének dinamikájában²⁶ látja a megoldást. Ezen a téren a korábbi elgondolásokhoz, vagyis akár a hidegháború időszakában kidolgozott tervekhez érdemes visszanézni, és a korábban bejáratott készségeket ismét és újra megszerezni. Ezek a gondolatok megjelennek Sergei Boeke korábban már hivatkozott²⁷ elemzésében is.

Az előző bekezdésekben láthattuk, hogy a tervezés és a felkészülés során számos olyan logisztikai feladat jelenik meg, amely feladatok ellátását a létrehozott és a JFC-k alárendeltségében lévő, illetve újonnan felállított állandó (*standing*) Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Parancsnokság (*Joint Logistic Support Group – JLSG*) a válság időszakában nem fogja tudni ellátni, hiszen a műveleti feladatok logisztikai támogatásával lesz elfoglalva.

A KAPCSOLÓDÓ LOGISZTIKAI TÁMOGATÁSI FELADATOK JELENTŐSÉGE

Adódik tehát egy újabb terület, ahol a létrehozott JSEC-re feladat vár. A logisztikai feladatok koordinatív ellátása a már említett kapcsolati rendszeren keresztül is biztosítható lesz.

A *Defender Europe 2021* gyakorlat kapcsán említettük már a legfontosabb keretszámokat (28 ezer fős állomány és több mint 1200 eszköz), de nem tettünk említést arról, hogy a gyakorlat során beérkező erők összevonására és azok alkalmazásba vetésére is sor került. A *Defender Europe 2021* gyakorlat részeként több kisebb gyakorlatot is levezettek, melyek egy 12 ország területén végrehajtott, éleslövészettel egybekötött, az erők állomásoztatását és összekovácsolását erősítő mozzanatok voltak.

A gyakorlat kereteihez és mozzanataihoz igazodva az erők állomásoztatása és összekovácsolása szintén olyan területek, ahol a JSEC-nek jelentős szerepe lesz. Ennek oka, hogy egy esetlegesen bekövetkező válság vagy konfliktus során az eNRF készenléti erői leállítását követően a nemzeteknek további erőket kell generálniuk annak ellenére, hogy az eNRF egy hároméves rotációs rendszerből áll össze, melyben az erők egy része felkészül, készenlétben van, majd fenntartja készenlétét. Ezeket az újonnan generált erőket is fel kell készíteni az adott feladatra, valamint össze kell kovácsolni az újonnan generált erőkkel. Azokkal az erőkkel, melyeket feltételezhetően a nemzeti sajátosságaiknak megfelelően készítettek és szerelték fel, illetve hajtották végre minősítésüket. A nemzeti különbségek ellenére az erők beérkezését követően kell megteremteni az erők együttműködési készségét. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy egy közös vezetési és ellátási rendszerbe kell integrálni a műveletekben részt vevő nemzetek haderőit.

Természetesen nem minden állam képes arra, hogy a területén állomásozó haderők védelmét is ellássa, miután már lehívták az adott befogadó nemzet felajánlott haderejét és képességét. Ilyen esetekben van további szerepe a JSEC-nek. Az adott nemzet kéréssel fordulhat az újonnan felállított parancsnoksághoz, hogy a felmerülő képességhiányra választ adjon, vagy ha erők kerülnek a JSEC alárendeltségébe, ő maga lássa el az erők védelmét. Előfordulhat az is, hogy a JSEC a korábban már említett létfontosságú rendszerek vagy közlekedési útvonalak védelmében légierő alkalmazásával működjön közre. Ez természetesen csak akkor fordulhat elő, ha az Észak-atlanti Tanács önálló területet (hátszágot) jelöl ki a JSEC részére, és azt a műveleti tervekben is jóváhagyják.

²⁶ Deterrence and Defence. 25. 06. 2021. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_133127.htm?selectedLocale=en (Letöltés időpontja: 2021. 09. 12.)

²⁷ Boeke: i. m.

Mint ismeretes, a NATO tervezési elveiben az erők hadszíntérre juttatása nemzeti felelősség. E felelősségüket a nemzetek két- és többoldalú megállapodásokban rögzítettek alapján tervezik és gyakorolják be. Ilyen volt a *Defender Europe 2021* gyakorlat is, amelyet többnemzeti alapon hajtottak végre. Bármilyen pontos és alapos is a tervezés és a begyakorlás, egy a washingtoni szerződés 5-ös cikkelye alapján deklarált művelet esetén bármikor előfordulhat olyan körülmény, amikor az adott nemzet területén átvonuló vagy települő erők jelentősen túlterhelik egy adott tagállam rendszereit. Annak érdekében, hogy ennek az esélyét minimalizálják, a nemzetek jelentősen csökkentették a határátlépések adminisztratív terheit, lerövidítve az erők és eszközök átlépésének időszükségletét, elkerülendő az erők feltorlódását. E feladatban, valamint a JSEC által létrehozott összekötői hálózat kapcsán: „amennyiben e téren további koordinációra lenne szükség egy adott nemzet vonatkozásában, úgy a JSEC mint a kapcsolati rendszerében jelentősen fejlett szervezet tud közreműködni” – mondta Madelein Spit, a légierő dandártábornoka a 2019. decemberi magyarországi látogatása²⁸ alkalmával.

RENDSZERES GYAKORLATOK A FELKÉSZÜLÉS JEGYÉBEN

Az évente megrendezett *Defender Europe* gyakorlatsorozat jól példázza mindazon eseményeket és lehetőségeket, amelyek egy a NATO keleti vagy déli határain bekövetkező válság vagy konfliktus esetén felmerülhetnek. Akik követték a gyakorlatot vagy olvasták a jelentéseket, azok láthatták, hogy a technikai eszközök szállításában számos alkalommal vettek részt civil szolgáltatók. Ennek oka, hogy több tagállam esetében is csökkent azoknak a katonai képességeknek a száma és rendelkezésre állásra, amelyek a haditechnikai eszközök szállításában és/vagy kiszolgálásában részt tudtak/tudnak venni. Egy kialakuló válság esetében ezekért a képességekért jelentős verseny alakulhat ki, hiszen egyrészt a nemzeti és az átvonuló haderő igénye megnő, másrészt pedig a piaci szereplők közötti honi és nemzetközi versengés is megnehezíti ezeknek az eszközöknek az időben és megfelelő mennyiségben történő rendelkezésre állását. A nemzeti és a tranzit úthálózatok használatának prioritása (vagy azok rombolása és megsemmisülése) okán bekövetkezhetnek olyan események, amelyek a megnövekedett úthasználattal összeadódva akadályoznák a szövetséges erők mozgását vagy a nemzeti élelmezési ellátást.

Mindezeket számításba véve is felmerül a JSEC hátszínbeli koordinációs szerepe, ha arra a SACEUR és az adott nemzet felhatalmazza. A mozgások szinkronizálása és a szállítások prioritásainak meghatározása jelentős feladat lehet a JSEC számára, hiszen az adott országnak sem a katonai, sem pedig a politikai vezetése nem lehet tisztában a hadszíntéren folyó műveletek adott időszakra vonatkozó részleteivel. A megfelelő koordináció akkor valósulhat meg, ha a JSEC a SACEUR-nek közvetlenül alárendelt parancsnokságként ugyanazt a műveleti képet látja, mint az adott műveletet vezető JFC. E feltételeket a békeidőszakban kell megteremteni, és a szükséges információs csatornákat kiépíteni, begyakorolni és működtetni. A JSEC jelenlegi vezetése törekszik arra, hogy a Magyarországgal már kialakított állandó kapcsolattartói (SPOC) hálózatát fejlessze és működtesse, és ennek részeként kölcsönös szakmai látogatások során ismerteti elképzeléseit és osztja meg véleményét a lehetséges fejlesztési és együttműködési területekről.

²⁸ A szerző a látogatás előkészítésének felelőseként és a megbeszélések szakmai moderátoraként vett részt annak előkészítő és hivatalos eseményein.

Magyar viszonylatban az első ilyen látogatás – a fent már említett Madelein Spit, a JSEC holland állandó kapcsolattartója vezetésével – 2019 decemberében történt. A találkozón a kölcsönös bemutatkozáson túl szakmai egyeztetésre is lehetőség adódott, bemutatta a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program elemeit, valamint a Magyar Honvédség Parancsnoksága felépítését. A legutóbbi találkozóra 2021. szeptember 8-án került sor Ulmban, ahol a JSEC teljes műveleti készenléte alkalmából rendezett panelbeszélgetésen a Magyar Honvédséget a parancsnokának helyettese képviselte.²⁹

A szövetséges erők és parancsnokságok kiképzése és felkészítése kritikus eleme annak, hogy a JSEC képes legyen támogatói feladatainak ellátására. Mint azt a *Defender Europe* gyakorlatsorozat ismertetésekor már tárgyaltuk, az erők és eszközök, illetve harcanyagok Európán belüli, időben és akadálymentesen történő mozgatása kritikus eleme a kitűzött célok elérésének. A NATO-tagországok felismerték, hogy e cél teljesüléséhez az EU-ban létrehozott schengeni övezethez hasonló „katonai Schengen”³⁰ létrehozása szükséges, amely segíti és megkönnyíti az Unión belüli katonai mozgásokat.

A NATO ÉS AZ EU KÖZÖS KEZDEMÉNYEZÉSEI A FELKÉSZÜLÉS FELADATAIKÉNT

A NATO és az Európai Unió tagországai felismerték, hogy a két szervezet együttműködése jelentős mértékben növelheti a NATO-tagállamok szállítói képességét, ha közösen lépnek fel olyan kezdeményezésekben, amelyek a légi- és a tengeri kikötők, az úthálózat, valamint a polgári és a kereskedelmi infrastruktúra használatára összpontosítanak.³¹ Egyik ilyen, talán a legjelentősebb kezdeményezés az EU–NATO Katonai Mobilitás (*Military Mobility*) projektje, amely egyben a két szervezet közti kooperáció zászlóshajója is. A 4. ábra a kezdeményezésben érintett nemzeteket mutatja.

A két szervezet eltérő gondolkodásmóddal és képességekkel járul hozzá a projekt sikeréhez, amely nemcsak elősegíti a NATO-erők gyors telepítését, de számos tapasztalattal is szolgálhat³² a szövetségek közötti együttműködés további erősítéséhez. Kifejezetten igaz ez akkor és ott, ahol nemcsak a nemzetek, de egy adott helyzetben a NATO vezetési rendszerének elemei (esetünkben SACEUR, illetve a JSEC parancsnoka) is fontos szerepet játszanak az erők vezetése és telepítése során. A projektben a JSEC-nek jelentős szerepe lehet, hiszen az elvek végrehajtásában és intézményesítésében jelentős tapasztalattal rendelkezik.

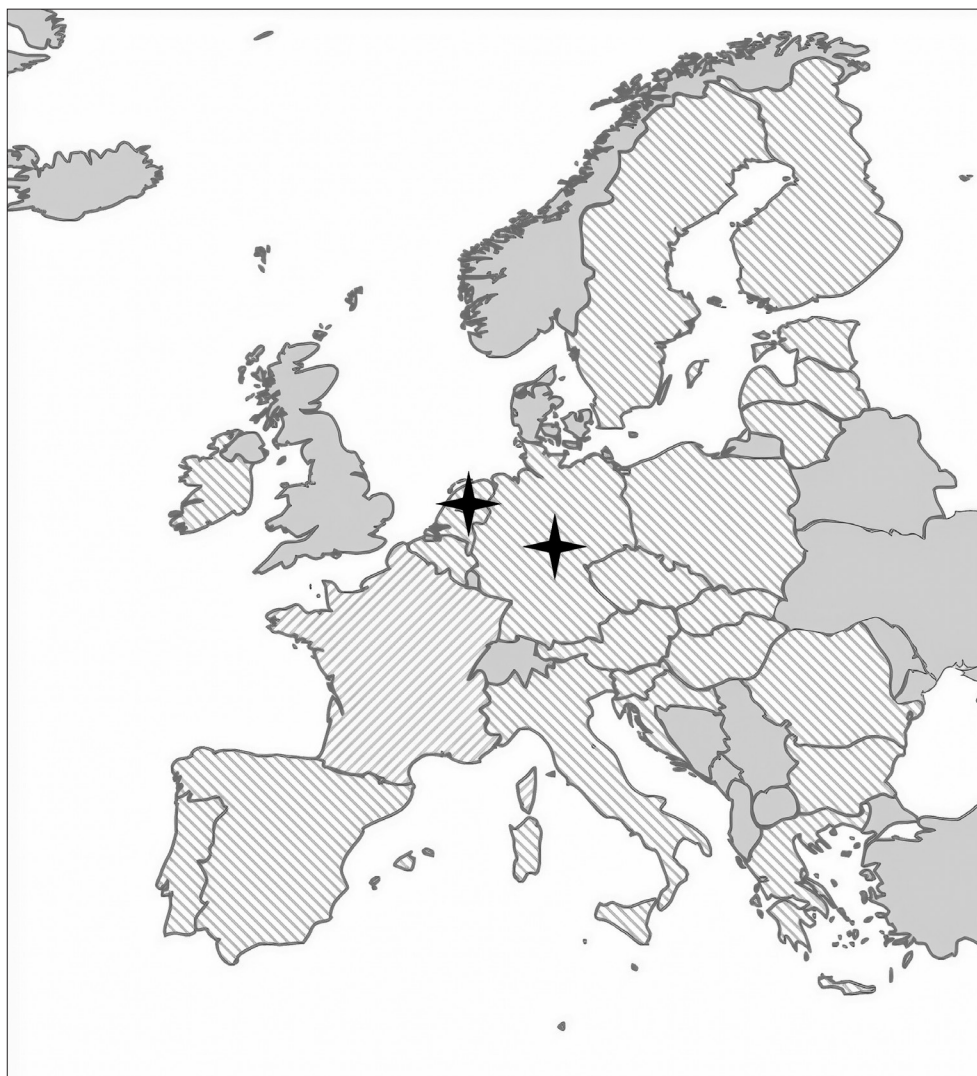
Amennyiben a fenti kezdeményezést elvi szinten tárgyaljuk, úgy meg kell említenünk néhányat azokból a beruházásokból, amelyeket a Szövetség szintén – ugyan kimondatlanul, de – a háterszág előkészítése érdekében tett és tesz.

²⁹ Faragó Péter: Elérte a teljes műveleti képességet a NATO Mögöttes Támogató és Felkészítő Parancsnokság. 2021. 09. 09. honvedelem.hu. <https://honvedelem.hu/hirek/elerte-a-teljes-muveleti-kepesseget-a-nato-mogottes-tamogato-es-felkeszito-parancsnoksag.html> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 01.)

³⁰ David M. Herszenhorn: Call for 'military Schengen' to get troops moving. 04. 08. 2017. Politico. <https://www.politico.eu/article/call-for-military-border-schengen-to-get-troops-moving-nato-eu-defense-ministers/> (Letöltés időpontja: 2018. 09. 07.)

³¹ Europe needs a Military Schengen. European Defence Matters, Issue 12, 2017. <https://eda.europa.eu/webzine/issue12/cover-story/europe-needs-a-military-schengen> (Letöltés időpontja: 2018. 10. 03.)

³² Margiret Drent – Kimberley Kruijver – Dick Zandee: Military Mobility and the EU-NATO Conundrum. Clingendale Report, July 2019. https://www.clingendael.org/sites/default/files/2019-07/Military_Mobility_and_the_EU_NATO_Conundrum.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 10. 16.)

4. ábra A Katonai Mobilitás Projekt tagjai (sraffozással – átlós lefelé) és megfigyelője (Franciaország sraffozással – átlós felfelé), illetve vezető nemzetei (Hollandia és Németország – négyágú csillaggal jelölve) (Szerkesztette a szerző)

A Közép-európai Csővezetékrendszer (*Central European Pipeline – CEPS*) a NATO legnagyobb – hossza 5200 km, a 29 katonai és 6 nem katonai tárolójának a tárolókapacitása összesen 1,2 millió m³ – üzemanyag-szállító és -ellátó rendszere, amely Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg és Németország területén képes ellátni üzemanyaggal a Szövetség szárazföldi és légi eszközeit.³³ A CEPS az üzemanyag-ellátó és -tároló képessége

³³ Central Europe Pipeline System (CEPS). 30. 08. 2021. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49151.htm%3FselectedLocale%3Den (Letöltés időpontja: 2021. 10. 08.)

kapcsán jelentős mértékben járul hozzá a szövetséges erők készenlétéhez, hiszen a hajtóanyag szállítása jelentős eleme a korábban már tárgyalt eNRF és VJTF reagálásának. A CEPS szállítóképessége elérheti az óránkénti 400 m³ teljesítményt, ami közúton óránként 13 átlagos üzemanyag-szállító járművel lenne megoldható. Hosszabb távon a rendelkezésre álló szállítási kapacitás ezt nem tudná biztosítani, ráadásul egy jelentősen túlterhelt úthálózat a szállító járművek mozgását is korlátozná. Kevesen tudják, hogy a brüsszeli nemzetközi repülőtér – ahol naponta közel 350 járat fordul meg – hajtóanyaggal történő ellátását szintén a CEPS biztosítja.³⁴

A RENDSZEREK ROMBOLÁSÁT KÖVETŐ HELYREÁLLÍTÁSI FELADATOK

Egy másik gyakorlati példa a repülőterek karbantartása és felújítása. Ezekre a tevékenységekre a NATO-tagországok – a NATO Biztonsági Beruházási Program (*NATO Security Investment Programme* – NSIP) keretében –, az Amerikai Egyesült Államok,³⁵ vagy egy adott többnemzeti program esetében – mint például a stratégiai légi szállítási képesség (*Strategic Airlift Capability* – SAC) kialakításában – a társult nemzetek is jelentős forrásokatallokálnak. A Magyar Honvédség Pápa Bázisrepülőtér esetében a fel- és leszállómező meghosszabbítására³⁶ kerül sor annak érdekében, hogy a repülőtér korlátozások nélkül legyen képes az ott állomásozó C–17 típusú repülőgépeknél nagyobb légi járművek fogadására. A beruházásra Magyarország, a NATO és a SAC társult nemzetei is biztosítanak forrásokat.

A fenti rendszerek működtetése és a beruházások megvalósulása minden esetben jelentős időszükséglettel jár, hiszen az NSIP tekintetében az összes NATO-tagállam, a SAC esetében pedig a 12 nemzet egyetértésére van szükség. Mivel válság és/vagy konfliktus esetén a repülőterek, az üzemanyag-kiszolgáló és -ellátó rendszerek a katonai infrastruktúra kiemelt elemei, ezért feltételezhető ezek rombolása vagy pusztítása, akkor pedig javításra szorulnak. Több feltételnek is egyszerre kell teljesülnie ahhoz, hogy a javításokat az adott nemzet vagy nemzetek mielőbb elvégezzék. Szükséges a tartalékok (rendszerek) rendelkezésre állása és a javításhoz szükséges képességek megléte vagy (le)biztosítása, biztosítottága.

Szintén gyakorlati példán keresztül szeretném bemutatni, hogy a ramsteini repülőtéren 2004-ben történt a fel- és leszállómezők, valamint a csatornarendszer felújítása, akkor az afganisztáni légihíd egyik végpontjaként szolgáló repülőtér 10 napig nem indított és nem fogadott járatokat.³⁷ Az amerikai és a szövetséges erők állományát a Rajna völgyében elhelyezkedő frankfurti repülőtér és a szintén közel 100 km-re lévő spangdahlemi, valamint az angliai Mildenhall légibázis szolgálta ki. A munkálatok 10 millió dollárba kerültek, és a fel- és leszállómezők 10 napos felújításával egybekötve közel egy évig tartottak.

A fenti helyzet jól példázza, hogy milyen koordinációs és logisztikai feladatokat kell ellátnia annak a szervezetnek, amelyet a mögöttes terület (hátország) feladatainak ellátására

³⁴ NATO Chronicles: NATO Pipeline System: From the Sea to the Sky. 19. 11. 2020. youtube.com. https://www.youtube.com/watch?v=PUfhJLczo_M (Letöltés időpontja: 2021. 10. 03.)

³⁵ Department of Defense – Military Construction Program – FY 2021 Budget. February 2020. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2021/budget_justification/pdfs/11_NATO_Security_Investment_Program/FY21_NATO_Security_Investment_Program.pdf (Letöltés időpontja: 2021. 09. 17.)

³⁶ Babos Petra: Meghosszabbítják a pápai repülőtér futópályáját. 2021. 01. 30. PÁPAésVIDÉKE. <https://papaesvideke.hu/?p=7601> (Letöltés időpontja: 2021. 09. 24.)

³⁷ Marni McEntee: Ramstein closes runway for 10 days of repairs. 17. 09. 2004. Stars and Stripes. <https://www.stripes.com/news/ramstein-closes-runway-for-10-days-of-repairs-1.24278> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 01.)

jelölnek ki. Egy ilyen szervezetnek pedig olyan feltételrendszerrel kell rendelkeznie, amely lehetővé teszi a szükséges mértékű reagálást, ezt pedig már a békeidőszakban kell megteremteni, illetve a felkészülést megkezdeni.

ÖSSZEGRZÉS

Tanulmányomban igyekeztem bemutatni, hogy a NATO Parancsnoki Struktúrában a hidegháború vége óta végrehajtott egyik jelentős adaptáció eredményeként a JSEC jelentős feladatokra számíthat. Igaz ez annak okán, hogy a Szövetség parancsnoki struktúrájában végbement folyamatos csökkentés – gondoljunk csak a Lisszaboni Összhaderőnemi Parancsnokság korábban hivatkozott felszámolására és a komponensparancsnokságok számának csökkentésére –, majd a későbbi újrendeződés előrevetítette a nemzetek arra irányuló törekvését, hogy egyes korábban meglévő képességeket újra meg kívánják jeleníteni.

A fent bemutatott feladatok alapján látható, hogy a JSEC feladatrendszere több olyan területre is kiterjedhet, ahol az erők kiképzési feladatainak koordinálása, az erők megóvása és védelme, valamint egy bekövetkező kárelhárítás jelenik meg elsődleges feladatként. Igaz ez akkor, ha – egy korábban feltételezett válság vagy konfliktus esetén – a harcoló erők vezetését ellátó JFC-k és alárendeltségükben lévő JLSC-k csak korlátozottan, vagy egyáltalán nem állnak rendelkezésre e feladatok ellátására.

Több olyan gyakorlati példát is igyekeztem bemutatni, amelyekben nemzeti vagy nemzetközi vonatkozásában Magyarországnak, illetve a Magyar Honvédségnek jelentős szerepe van, akár a NATO vagy az EU tagjaként, vagy mint a hazánkba érkező és itt állomásozó erők befogadó nemzeteként, vagy a hazánkon átvonuló erők támogatását biztosító tranzitországgként. Ha párhuzamot szeretnénk vonni a NATO-ban zajló átalakulási folyamat és a Magyar Honvédségben zajló Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program között, akkor több olyan hasonlóságot fedezhetünk fel, amelyek igazolhatják a közös gondolkodás és a képességek fejlesztése során tett nemzeti lépéseink eredményességét. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a JSEC mint parancsnokság alig néhány hónapja tanúságot tett teljes műveleti készenlétéről. A parancsnokság a *Steadfast Defender 2021* gyakorlat során bizonyított, és a rendelkezésre álló 400 fős állandó és megerősítő állománnyal sikeresen hajtotta végre minősítő gyakorlatát. 2021. szeptember 8-án ünnepélyes keretek közt jelentették be a JSEC teljes műveleti képességének elérését. A rendezvény ugyan ünnepi hangulatban telt, de a kapcsolódó panelbeszélgetésekből kiderült, hogy az elmúlt évek fent részletezett útkeresése még nem zárult le.

Jelen dolgozat megírásakor még tartott a minősítő gyakorlat eredményeinek kiértékelése, a szükséges következtetések levonása, a tapasztalatok feldolgozása, de az már bizonyos, hogy a 2018-ban életre hívott szervezet a NATO Haderő Struktúra meghatározó eleme lesz.

A JSEC jövőjére és feladataira szintén jelentős hatással lehet a NATO jelenleg hatályos, 2010-ben elfogadott Stratégiai Konceptiójának³⁸ (Strategic Concept 2022³⁹) folyamatban lévő megújítása. Kérdés, hogy mely feladatok jelennek majd meg markánsabban, és melyek maradnak vagy kerülnek a JFC-k felelősségi körébe. Erre egy, a JSEC-t bemutató következő írásomban igyekszem választ adni.

³⁸ Active Engagement, Modern Defence – Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization.

³⁹ Strategic Concepts, nato.int, 15. 06. 2021. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56626.htm (Letöltés időpontja: 2021. 10. 17.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Active Engagement, Modern Defence – Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization. Adopted by Heads of State and Government at the NATO Summit in Lisbon 19–20 November 2010. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf
- Allied Joint Publication-5, Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations, Edition A Version 2, with UK National Elements (Change 1). May 2019. NSO. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/971390/20210310-AJP_5_with_UK_elem_final_web.pdf
- Babos Petra: *Meghosszabbítják a pápai repülőtér futópályáját.* 2021. 01. 30. PÁPAÉSVIDÉKE. <https://papaesvideke.hu/?p=7601>
- Boeke, Sergei: *Creating a secure and functional rear area: NATO's new JSEC Headquarters.* 13. 01. 2020. NATO Review. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2020/01/13/creating-a-secure-and-functional-rear-area-natos-new-jsec-headquarters/index.html>
- Central Europe Pipeline System (CEPS). 30. 08. 2021. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49151.htm%3FselectedLocale%3Den
- Chicago Summit Declaration – Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Chicago on 20 May 2012. 20. 05. 2012. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87593.htm?selectedLocale=en
- Csiki Tamás – Tálas Péter – Varga Gergely: *A NATO walesi csúcstalálkozójának napirendje és értékelése.* Nemzet és Biztonság, 2014/4., 112–128. <http://nemzetesbiztonsag.hu/letoltes.php?letolt=602>
- Csordás Csilla: *Öt éve alakult meg a NATO Erőket Integráló Elem Székesfehérváron.* 2021. 09. 08. Székesfehérvár Városportal. <https://www.szekesfehervar.hu/unnepi-ot-eve-alakult-meg-az-nfiu-szekesfehervaron>
- Defender Europe 21. U.S. Army Europe and Africa. <https://www.europeafrica.army.mil/DefenderEurope/>
- Department of Defense – Military Construction Program – FY 2021 Budget. February 2020. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2021/budget_justification/pdfs/11_NATO_Security_Investment_Program/FY21_NATO_Security_Investment_Program.pdf
- Deterrence and Defence. 25. 06. 2021. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_133127.htm?selectedLocale=en
- Drent, Margiret – Kruijver, Kimberley – Zandee, Dick: *Military Mobility and the EU-NATO Conundrum.* Clingendale Report, July 2019. https://www.clingendael.org/sites/default/files/2019-07/Military_Mobility_and_the_EU_NATO_Conundrum.pdf
- Europe needs a Military Schengen. European Defence Matters, Issue 12, 2017. <https://eda.europa.eu/webzine/issue12/cover-story/europe-needs-a-military-schengen>
- Fact Sheet. JSEC. Sept 2021. https://jsec.nato.int/systems/file_download.ashx?pg=139&ver=9
- Faragó Péter: *Elérte a teljes műveleti képességet a NATO Mögöttes Támogató és Felkészítő Parancsnokság.* 2021. 09. 09. honvedelem.hu. <https://honvedelem.hu/hirek/elerte-a-teljes-muveleti-kepesseget-a-nato-mogottes-tamogato-es-felkeszito-parancsnoksag.html>
- Herszenhorn, David M.: *Call for 'military Schengen' to get troops moving.* 04. 08. 2017. Politico. <https://www.politico.eu/article/call-for-military-border-schengen-to-get-troops-moving-nato-eu-defense-ministers/>
- Kepe, Marta: *NATO Decides to 'Troop the Colours' As Symbol of Deterrence in the Baltics.* 28. 07. 2016. RAND. <https://www.rand.org/blog/2016/07/nato-decides-to-troop-the-colours-as-symbol-of-deterrence.html>

- Kucharski, Lesley: *Russian Multi-Domain Strategy against NATO: information confrontation and U.S. forward-deployed nuclear weapons in Europe*. Lawrence Livermore National Laboratory, 2018. https://cgsr.llnl.gov/content/assets/docs/4Feb_IPb_against_NATO_nuclear_posture.pdf
- Lange, Philipp: *A New NATO Command in Germany*. Federal Academy for Security Policy. Security Policy Working Paper, 26. 10. 2018. 1. https://www.baks.bund.de/sites/baks010/files/working_paper_2018_10.pdf
- McEntee, Marni: *Ramstein closes runway for 10 days of repairs*. 17. 09. 2004. Stars and Stripes. <https://www.stripes.com/news/ramstein-closes-runway-for-10-days-of-repairs-1.24278>
- Military Mobility. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Military_Mobility#cite_note-politico_487-1
- NATO Chronicles: NATO Pipeline System: From the Sea to the Sky. 19. 11. 2020. youtube.com. https://www.youtube.com/watch?v=PUfhJLczo_M
- NATO Force Integration Unit (NFIU) fact sheet. AJFC Brunssum. <https://jfcbs.nato.int/page5725819/nato-force-integration-units/nato-force-integration-units-fact-sheet>
- NATO Response Force 2020. Northern Star magazine for HQ JFC Brunssum, June 2020. https://issuu.com/tswarteschaap/docs/ns_june_2020_web
- NATO to close bases in economy, efficiency drive. 09. 06. 2011. Reuters. <https://www.reuters.com/article/uk-nato-bases/nato-to-close-bases-in-economy-efficiency-drive-idUKTRE7581QC20110609>
- NSPA contributes to Exercise Defender-Europe 2021 with real life support. 16. 04. 2021. <https://www.nspa.nato.int/news/2021/nspa-contributes-to-exercise-defendereurope-2021-with-real-life-support>
- Strategic Concepts, nato.int, 15. 06. 2021. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56626.htm
- Tálas Péter: *A varsói NATO-csúcs legfontosabb döntéseiről*. Nemzet és Biztonság, 2016/2., 97–101. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_2_09_talas_peter_-_a_varsoi_nato-csucs_legfontosabb_donteseirol.pdf
- Turkey takes charge of NATO high readiness force. 01. 01. 2021. NATO E-Library. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_180627.htm
- US Army to Keep 6 Sites in Europe, Nixing Transfer Plan. 06. 08. 2021. Associated Press. <https://www.military.com/daily-news/2021/08/06/us-army-keep-6-sites-europe-nixing-transfer-plan.html>
- Varga Gergely – Tálas Péter: *A NATO walesi csúcstalálkozójának napirendje*. 2014. 09. 05. [biztonsagpolitika.hu](https://biztonsagpolitika.hu/nato-netto/a-nato-walesi-csucstalalkozojanak-napirendje). <https://biztonsagpolitika.hu/nato-netto/a-nato-walesi-csucstalalkozojanak-napirendje>
- Wales Summit Declaration – Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales. 05. 09. 2014. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm